

Trahvid konkurentsioiguse rikkumise eest

Trahvide eesmärk

Komisjoni strateegia on suunatud konkurentsioiguse rikkumise ennetamisele. Seetõttu annab komisjon põhjalikke juhiseid õiguse järgimise kohta. Õiguse rikkumise korral võidakse äriühingutele määrata trahvid, mille eesmärk on samuti rikkumisi ära hoida ja millel on seega kaks otstarvet: karistada ja hoiatada. Äriühingud rikuvad konkurentsieeskirju, sest see on neile kasulik, eriti kui rikkumine jääb karistamata. Näiteks võib tuua kartellid. OECD jälgis valitud kartelle ja täheldas keskmist hinnatõusu 15–20%, kusjuures kõige rohkem tõsteti hinda üle 50%ⁱ. Kui kartell püsib mitu aastat, lõikavad selles osalevad äriühingud kõrgematest hindadest kasu igal osalusaastal. Seda tuleb trahvide määramisel arvesse võtta, eriti kui soovitakse saavutada trahvi hoiatav mõju tööstusharule tervikuna.

Komisjoni trahvimispoliitika põhineb tõdemusel, et mõned rikkumised on majandusele kahjulikumad kui teised, et suuri tehinguid hõlmavad rikkumised põhjustavad rohkem kahju kui väiksemaid tehinguid hõlmavad rikkumised ning et pikaajalistel rikkumistel on tõsisemad tagajärjed kui lühiajalistel rikkumistel.

Trahvide määramine

Asjaomase müügiväärtuse protsent. Trahvi arvutamist alustatakse sellest, et määratakse kindlaks rikkumisest mõjutatud toote osakaal äriühingu aastases müüginahust. Asjaomase müügiväärtusena käsitatakse harilikult rikkumisest mõjutatud toodete müügiväärtust rikkumise viimasel täisaastalⁱⁱ. Äriühingu asjaomase müügiväärtuse osakaal võib olla kuni 30% sõltuvalt rikkumise raskusastmest, mis sõltub omakorda mitmesugustest teguritest, sealhulgas rikkumise iseloomust (nt valitseva seisundi kuritarvitamine, hindade kokkuleppimine, turu jagamine), geograafilisest ulatusest ning sellest, kas rikkumine pandi realselt toime. Kartellide puhul on asjaomane müügiväärtus harilikult 15–20%.

Rikkumise kestus. Asjaomase müügiväärtuse protsent korrutatakse rikkumise toimepanemise aastate ja kuudega. See tähendab, et trahv on seostatud mõjutatud müügiväärtusega rikkumise kestuse ajal. Seda peetakse üldiselt näitajaks, mis kajastab asjakohaselt majandusele rikkumise kestuse jooksul tekitatud kahju. Kaks aastat kestev rikkumine tekitab seega eeldatavasti kaks korda suuremat kahju kui üks aasta kestev rikkumine.

Trahvi suurendamine ja vähendamine. Trahvi võidakse suurendada (näiteks kui äriühing rikub eeskirju korduvalt) või vähendada (näiteks kui äriühing osales rikkumises vaid piiratud määral või juhul, kui rikkumist on soodustanud õigusaktid või ametiasutused). Kartellide puhul suurendatakse trahvi ühekordse summana, mis vastab 15–25%-le aastasesst müüginahust. Seda tehakse täiendava hoiatusena, millel on mõju eelkõige lühiajaliste kartellide puhul ja mille eesmärk on ära hoida igasugune soov kartellis osalemist proovida (nn sisenemistasu).

Ülemmäär. Trahvi suurus on piiratud 10%-ga äriühingu aastasesst kogukäibest. 10% ülemmäär võidakse arvestada selle kontserni käibe alusel, millesse äriühing kuulub, juhul kui ematettevõtja on rikkumise kestuse jooksul otsustavalt mõjutanud tütarettevõtja tegevust. Kohaldatakse ka aegumistähtaega, mis on viis aastat alates rikkumise lõpetamisest kuni komisjoni uurimise alguseni.

Leevendavad asjaolud. Komisjon julgustab kartellis osalevaid äriühinguid esitama vabatahtlikult tõendeid, mis aitaksid komisjonil kartelle tuvastada ja tõendusmaterjali kogudaⁱⁱⁱ. Esimene äriühing, kes esitab piisavalt tõendeid, et komisjon saaks kartellijuhtumit käsitleda, võidakse trahvidest täielikult vabastada; järgmiste äriühingute trahve võidakse vähendada kuni 50% neile tavakorras ette nähtud trahvisummast^{iv}.

Kokkulepped. Kartellijuhtumite puhul pakub komisjon ka võimalust vähendada trahvisummat 10%, kui ta saavutab äriühinguga kokkuleppe^v.

Kokkulepped aitavad vähendada kartelliotsuste tegemisega seotud halduskulusid, sealhulgas kohtukulusid, ja tegeleda kartellijuhtumitega kiiremini, vabastades ressursse uute uurimiste jaoks.

Maksevõimetus

Erandlikel asjaoludel^{vi} võib komisjon trahvisummat vähendada, kui äriühing esitab piisavalt selged ja objektiivsed tõendid selle kohta, et trahv võib oluliselt vähendada tema elujõulisust. Sellisel juhul analüüsitakse üksikasjalikult mitmesuguseid ettevõttespetsiifilisi tegureid ning seda püütakse teha võimalikult objektiivselt ja mõõdetavalt, et tagada äriühingute võrdne kohtlemine ja säilitada trahvi hoiatav mõju.

Komisjoni trahvide õiguslik alus

Aluslepingu (Euroopa Liidu toimimise lepingu) artiklitega 101 ja 102 keelatakse mitmesugune konkurentsi kahjustav tegevus. Artikliga 103 antakse Euroopa Liidu Nõukogule volitused kehtestada süsteem sellest keelust kinnipidamiseks ja määrata vajaduse korral trahve.

Nõukogu määrusega 1/2003,^{vii} mis põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 103, antakse komisjonile volitused neid eeskirju jõustada ja äriühinguid eeskirjade rikkumiste eest trahvida. Määruses on sätestatud põhimõtted, mille kohaselt tuleks trahvi määramisel arvesse võtta rikkumiste raskusastet ja kestust ning samuti on selles

sätestatud trahvi ülemmäär – 10% äriühingu käibest, nagu eespool mainitud.

Komisjon selgitab igas otsuses trahvi määramise asjaolusid. Ta ei ole kohustatud sätestama üldsuuniseid, aga tegi seda siiski 1998. aastal,^{viii} et muuta oma trahvimispoliitika läbipaistvamaks ja oma tegevus paremini jälgitavaks. Aja jooksul sai selgeks, et suuniste alusel määrati liiga leebeid trahve korduvrikkujatele ja suurtele äriühingutele, eriti nendele, kes osalesid pikaajalistes kartellides, mis hõlmasid suurt hulka tooteid. Komisjon korrigeeris 2006. aastal oma lähenemisviisi ja koostas äriühingutele selgemad juhised^{ix}.

Euroopa Liidu kohtud vaatavad läbi komisjoni otsuste kõik aspektid ja neil on volitused komisjoni määratud trahve muuta. Komisjon on olnud kohtus üldiselt edukas – üle 90% trahvidest on ka edasikaebuse korral jäänud samaks.

Suunised

Trahvide määramisel tuleb arvesse võtta suurt hulka eri asjaolusid, mida on äärmiselt keeruline juba ette kindlaks määrata. Seetõttu jätab komisjon endale võimaluse suuniseid vajaduse korral muuta ja ajakohastada ning seetõttu sisaldavad ka suunised ise sätteid, millega lubatakse vajaduse korral suuniste põhisätetest kõrvale kalduda.

Paljud riiklikud konkurentsiametid on asunud järgima samasugust lähenemisviisi, koostades trahvide määramise suuniseid, mis on üldiselt kooskõlas Euroopa Komisjoni suunistega.

Kokkuvõte

Trahvi põhisumma	Asjaomase müügiväärtuse protsent (0–30%) x kestus (aastad või aastast lühemad ajavahemikud) + 15–25% asjaomasest müügiväärtusest: täiendav hoiatav mõju kartellide puhul
Suurendatud [...] võrra	Raskendavad asjaolud nt rikkumise eestvedaja, korduvrikkuja või uurimise takistaja
Vähendatud [...] võrra	Leevendavad asjaolud nt piiratud roll rikkumises või õigusaktidega soodustatud rikkumine
Ülempiir	10% käibest (ühe rikkumise kohta)
Võimalik edasine vähendamine [...] võrra	Leebem kohtlemine: 100% vabastus trahvist esimesele äriühingule, kuni 50% vabastus teisele äriühingule, 20–30% vabastus kolmandale äriühingule ja kuni 20% ülejäänud äriühingutele
	Trahvi vähendamine kokkuleppe saavutamise korral: 10%
	Trahvi vähendamine äriühingu maksevõimetuse korral

ⁱ <http://www.oecd.org/dataoecd/16/20/2081831.pdf>

ⁱⁱ Mõnel juhul, näiteks käibe märkimisväärse muutumise korral, võib kartelli viimane täisaasta anda eksitava tulemuse; sellisel juhul võtab komisjon aluseks mõne muu, tüüpilisema aasta.

ⁱⁱⁱ Leebema kohtlemise teatis ([ELT C 298, 8.12.2006, lk 17](#)).

^{iv} Selleks et nende suhtes kohaldataks leebema kohtlemise teatist, võivad äriühingud võtta komisjoniga ühendust otse või õigusnõustaja kaudu. Äriühing võib saada abi komisjoni ametnikult, helistades selleks otstarbeks ettenähtud telefoninumbritel (+32 2 298 4190 või +32 2 298 4191) või saates faksi selleks ettenähtud numbril (+32 2 299 4585).

^v Kokkuleppemenetluse läbiviimist käsitlev teatis (määrus: [ELT L 171, 1.7.2008, lk 3–5](#); teatis: [ELT C 167, 2.7.2008, lk 1–6](#)).

^{vi} 2006. aasta suuniste punkt 35.

^{vii} [EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1–25](#). Määrusega nr 1/2003 asendati määrus nr 17/1962, mis sisaldas trahve käsitlevaid identseid sätteid. EÜT 13, 21.2.1962, lk 204, mida on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1216/1999, EÜT L 148, 15.6.1999, lk 5.

^{viii} Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta ([EÜT C 9, 14.1.1998, lk 3–5](#)).

^{ix} Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta ([ELT C 210, 1.9.2006, lk 2–5](#)).

November 2011. Käesolev teabeleht on koostatud teavitamise eesmärgil ega ole Euroopa Komisjonile siduv. See ei mõjuta mingil viisil trahve käsitlevaid komisjoni suuniseid.

Lisateave

Euroopa Komisjon – konkurentsipoliitika veebisait

<http://ec.europa.eu/competition>